

אשכול יוסף

מאוצרות הר"ר יוסף ז"י סימון טוב שליט"א
מוזבר הספרים "כרם יוסף" ו"א"ס פעוה"ק ירושלים תובב"א

אשכול יוסף

מתוך דרשת יום השנה התשיעי לפטירתו של מרן זצ"ל ששודר מבהמ"ד "בית שלמה"

כבר תשע שנים חלפו מאז עלה עמוד האש בסערה השמימה, מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל.

זכינו שהיינו בדורו של מרן, זכינו שזכינו לחזות בזיו פניו הקדושות, אשרי מי שראהו אפי בחלום, וכבר אמר רבי הקדוש, האי דמחדדנא מחבראי, דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה, ואילו חזיתיה מקמיה, הוה מחדדנא טפי, דכתיב "והיו עיניך ראות את מוריד", (עירובין יג:), אומר רבי מה שאני עדיף מחברי בתורה, בחריפות, שראיתי את רבי מאיר מאחוריו, שכשהיו יושבים שורות בבהמ"ד, היה יושב מאחורי ר"מ, ואת אחוריו ראה, ואילו הייתי רואה את ר"מ מלפניו על אחת כמה וכמה שהיה זוכה להגיע להשגות גבוהות. אז זכינו ב"ה מורי ורבותי, להיות בדורו של מרן זצ"ל, לראות את מרן, לשמוע, לקבל ממנו, לחוש את קדושתו, טהרתו, מעלותיו.

היום אולי ניגע קצת בקצה קצהו של מרן, קצת נתעורר בחיזוק הדברים, ידוע מה שאומר רבי יהונתן אייבשיץ, שכאשר גדול בישראל נפטר, אז הוא עולה בסערה השמימה, הגדול שעולה לוקח עמו את הכישרונות שלו, אבל את המעלות, את מה שהוא עמל ויגע, את ההשגות הרוחניות, בתורה, בהתמדה, ביראת ה', זה הכל נמצא באוויר, אפשר לחטוף. אני חושב, שמרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל, אפי שעברו וחלפו כבר תשע שנים מיום פטירתו, עדיין נמצא באוויר, עדיין נמצא בחלל העולם הרבה מהשגותיו ופרישותו ועמלו בתורה, שהגיע להשגות כאלה גבוהות. איך שהתבטאו עליו, שמאות שנים לא היתה נשמה כזו, להיכן שהעפיל והגיע, אז אי"כ חושבני שאפי שעברו כבר 9 שנים, בודאי כולם חוטפים וחוטפים, אך עדיין אפשר לחטוף עוד ועוד.

נספר כמה סיפורים על מרן זצ"ל, כמה דברים נרגשים, כמה דברים במידות, ביראת ה', בעמלה ויגיעתה של תורה, זה היה שיא הפסגה שלו, וזה מה שבער אצלו. התורה והמידות, הרבצת התורה וזיכוי הרבים. יש חכמים שהם מתייחדים בדברים מסוימים, כמו שאנו מוצאים במסכת מגילה דף כ"ז, ששאלו לחכמים בשכר מה האריכו ימים, כל חכם התבטא דבר או שניים שהוא התאפיין בו, שהוא התייחד בו. המהרש"א מביא בסוף מסי' מכות מהרמב"ם, מה הפשט רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שע"י +

"עשה לך תבנית עצי-גפר" (ו' ד')

הרבה ריווח והצלחה לפניו יתברך ולמה הטריווח את נזו בלתיית התילה?

כידוע הקב"ה ציווה את נח לבנות התיבה להוות מחסה והצלה לו ולמשפחתו, ולכל הבאים אחריו לתיבה, וכך במשך 120 שנה בנה נח את התיבה, והדבר אומר דורשני, היפלא מה' דבר, והלא אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט, ומדוע הטריווחו לנח לבנות את התיבה, שבודאי היה כרוך בקושי עצום ורב, וגם כ"כ הרבה שנים, הלא יכול היה הקב"ה להצילו בעניין אחר, ומי שענה ליונה במעי הדגה הוא היה עונה לנח במימי המבול, זאת ועוד הלא ידוע שבארה"ק לא היה מבול, וא"כ יכול היה נח הקב"ה להביאו לנח לארץ ישראל ולהצילו ממימי המבול?

יישוב א' - אולי מתוך בניית התיבה ישובו בתשובה

רש"י הקדוש הוא מותיב לה, והוא מפרק לה, ומקורו במדרש, שהקב"ה ציווה לנח לעסוק בבניית התיבה, כדי שיראהו אנשי דור המבול עוסק בה מאה ועשרים שנה ושואלין אותו מה זאת לך? והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי מתוך זה ישובו בתשובה.

וצ"ב, כיון שכל בניית התיבה היתה רק בשביל להוכיח את בני דורו, ולא למען הצלתו כלל, א"כ למה הוצרך בכלל בניית התיבה, וכי מבלי בניית התיבה א"א לנח להוכיח את בני דורו. והלא אצל הנביאים והחכמים הדורות לא הוכיחו דוקא ע"י עשיית מעשה, אלא הלכו ממוקם למקום, והביאו דבר ה' ברמה. כמו שמצינו אצל יונה שנצטווה ללכת להוכיח את בני ננווה, ולא נצטווה לעשות פעולה של בנייה או הריסה?

נראה שמכיון שמתחילה, כל אותם השנים לא הוכיח נח את בני דורו, כבר לא יכול היה להוכיח מבלי מעשה בניית התיבה, לפי שנעשו בני דורו חומריים כ"כ. ועוד יש לפרש שמכיון שלא הוכיחו, לפיכך נענש נח שהוצרך להוכיחן באופן של בניית התיבה, שהיתה כרוכה בעמל רב, כמו"ש בזה"ק (ויקרא דף ט"ו) עה"פ "ויהי כי יחטא ואשם" וכו', שלכן כתוב (ישעיהו נ"ד, ט') "כי מי נח זאת לי" וכו', ולא כתוב כי מי המבול זאת לי וכו', שנח חטא שלא התפלל על בני דורו. וראה עוד למרן ההת"ם בספרו תורת משה בפרשתו, שביאר שלכן הוכרח נח להיות שנה תמימה בבית אסורים בתיבה ולא הצילו הקב"ה בדרך אחרת, לכפר עוונות שלא הוכיח לבני דורו, ואע"פ שגלו וידוע היה לפני מי שאמר והיה העולם, שאפי אם היה נח מוכיחן לא היו שבים בתשובה, מ"מ לפני נח לא היה הדבר גלוי, והיה לו להוכיחן.

יישוב ב' - שלא להתראות לפני מלאך המוות

הזה"ק (ויקרא דף ק"ג ע"ב), מוקשה כאמור, מדוע הצילו הקב"ה לנח דוקא ע"י התיבה, וכי לא היה הקב"ה יכול לשומרו במקום אחד בעולם, שיהיה מבול בכל העולם ולא יהיה במקומו של נח, וכמו שכתוב בגדעון (שופטים ו') "ויהי חורב אל הגיזה לבדה, ועל כל הארץ יהיה טל", או לשומרו בארץ ישראל, דכתיב בה (יחזקאל כ"ג) "לא גושמה ביום זעם", שלא ירדו עליה מי המבול. ומתוך הזה"ק, שכיון שניתן רשות למשחית לרדת לעולם, מי שלא משתמט ממנו ונמצא לפניו בגלוי, מתחייב בנפשו, שהוא הורג עצמו, כמו שמצינו בלוט, דכתיב (נצט"ט י"ט) "המלט על נפשך אל תביט אחרריך", והיינו מטעם שהמשחית מהלך אחריו, ואם מחזיר ראשו ומסתכל בו פנים בפנים יכול להזיק לו. וביאר שע"כ נאמר בנח "ויסגור ה' בעדו", שלא יתראה לפני המשחית ולא ישלש בו מלאך המוות. וכיו"ב איתא עוד בזה"ק (ויאל דף ק"ג ע"ב), שבשעה שניתן רשות למשחית להזיק אינו מבחין בין צדיק לרשע, ולכן בשעת דין וסכנה צריך לברוח, שלא ייתפס שם עם הרשעים. עוד מצינו בזה"ק (נח דף נ"ט ע"ג) רבי יוסי אמר "ערום ראה רעה ונסתר", "ויסתר" לא נאמר, אלא "ונסתר", שכיון שניתן רשות למחבל להשחית מי שהוא חכם מסתתר ולא יתראה לפניו, שכיון שניתנה רשות למשחית אינו מבדיל ומזיק לכל מי שנראה לפניו. וע"ע מ"ש בחיבורי שאגת יוסף סכנה ורפואה (פינ"י).

עשור לפטירת מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

המשך דרשת יום השנה התשיעי לפטירתו של מרן זצ"ל

שהאדם יקנה קניין באיזה מצוה א', כל א' יתפוס איזה דבר א' שיהיה לו שלימות בו, הרבה תורה ומצוות, תרי"ג מצוות, שכל א' מישראל יתפוס איזה דבר א' ויקפיד בו ויתמיד בו, בזה יזכה לחיי העוה"ב. וכמו"כ יש גדולים, יש א' שהוא גדול בחו"מ, יש א' גדול באו"ח, וגם אז, זה לא מחייב שהוא דרשן, ולא שהוא מרביץ תורה. יש א' שהוא דרשן, אבל לא חדשן. יש א' שמתאפיין בו אהבת ישראל, אבל אינו גדול כ"כ בידיעת התורה, אצל מרן זצ"ל ראינו איך כל הדברים התמזגו יחד, פלא פלאים. אפשר להסתכל אצל כמה מגדולי, כל א' התאפיין במשהו, היה לו ידיעת התורה, אבל לא פסיקת הלכה, יש א' בפסיקת הלכה אבל לא היה כתבן ומעפיל בחידושים נוראים, חדשים לבקרים, יש א' שהוא מרביץ תורה, יש א' שהוא פה מפיך מרגליות, אבל מרן זצ"ל היו בו את כל הדברים, פלא פלאות, דרשן, מגיד, מרביץ תורה, ידען, פסקן, חדשן, משמח הלבבות, מלא באהבת ישראל, הכל היה בו. היה בו חכמת חיים מופלאה, הגיע לחכמה עצומה, הניח ממנו עצה ותושיה, כל מה שמבטיח ר"מ במסכת אבות, כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, עושר, מלכות ממשלה, הכל התקיים במרן זצ"ל, זה האיש מרעיש הארץ מרגיז ממלכות, זכה לכל. הכל מכח יגיעת התורה, עמל התורה, מסר נפשו באהלה של תורה, לא עניין אותו שום דבר, קיים בעצמו כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר. החשיב כל תיבה של תורה, כל מילה של תורה בבחינת טוב לי תורת פך מאלפי זהב וכסף, אנחנו אומרים את זה, אנחנו דורשים את זה, אבל אצל מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל זה היה בחוש, זה היה בעצמותו. ראית אצלו את ייקרת הזמן, ראית אצלו את אהבת התורה, ראית אצלו שאם אתה מזיז לו את הספר, ניתקת את החמצן שלו, ניתקת אותו כביכול מהחמצן, זה ראו מעשים שבכל יום ויום אצל מרן זצ"ל. יכלה הזמן והמה לא יכלו, כמה זמן מרן חי 93 שנה, בשביל לספר על מרן צריך שנים רבות, מים שאין להם סוף, יש לנו זמן קצר, המלאכה מרובה, הפועלים ב"ה לא עצלים, ננסה בזמן הקצר שיש לנו לתמצת, לנסות קצת להבין מי זו הדמות הגדולה שהיתה לנו. יש לנו כאן ב"ה את הדור הצעיר ששומע על מרן, שלא זכה לגדול על ברכי יוסף, אבל שומע על גדולתו, אתם עוד ותכלו לומר, האבות שלנו היו בדורו של מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל.

בואו תשמעו מה היה מרן הרב עובדיה, אתם ב"ה שעמלים בתורה, תשמעו מושגים מבחילים, שאני אומר אותם לעצמי, איך אני צריך להתחזק. היה מרן זצ"ל נער, גדל בבית שאביו היה צריך ללכת להביא טרף לבי"ב, היה עוני מחפיר, אין אוכל, היו תקופות אז, כפי שסיפרו לנו, היו אנשים הולכים ברחוב ונופלים ארצה ומתים מרעב, כריסם היתה מתבקעת מרעב, שמענו על החנויות, חנות של יקרות, מה היה שם? בחוף שלושה ארבעה ארגזי ירקות כולי האי ואולי, ועוד בפנים כמה ארגזים בודדים, לא היה שפע כזה גדול כמו היום ב"ה. אביו של מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל, יעקב ע"ה, איש תם יושב אהלים, צדיק וירא ה', סר מרע, היה לו חנות, היה חנוני, ובניו היו באים לסייע לו בחנותו, מי הבן הבכור? הרב עובדיה יוסף זצ"ל! מה דורשים מהבן הבכור? ובכן רבותי! ביקשוהו בוא תעזור לאבא, תעזור לסייע בחנות, טוב, אין לו ברירה, הוא מגיע לחנות, והאחים מה רואים: חשקת ואהבת התורה! היה ידוע שכאשר עובדיה הנער הצעיר, אני חושב שכבר אז לא היה אפשר לקרואו כך, כבר אז היה יניק וחכים, היה יושב על הקופה עם ספר, צולל במים אדירים, שוכח שהוא בחנות. היו אנשים נכנסים לוקחים ירקות, והולכים בלי לשלם, היו אחים שלו אומרים לו מה זה?! תהיה עירני! הוא היה אומר טוב טוב, סליחה. מה לעשות, חשקת התורה ואהבתה בערה בו. ויהי היום, יום א' הוא קם ואמר אני לא מגיע יותר לחנות, חשקה נפשי בתורה, גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות, יותר מכיבוד אב ואם, יותר מבניין בהמ"ק, כמו שאומרת הגמ' במגילה דף ט"ז. אני לא מגיע ממחר למכולת, אני הולך לשיבה, והנה יום גשום וסוער, מה עושים לו אחיו למחרת. איי! איי! סיפור נורא ואיום! בערבו ימיו של מרן, כמה שנים לפני פטירתו, אח של הרב בא ובוכה, מבקש ממנו סליחה, אומר לו הרב: אחי היקרה מה קרה? למה אתה בוכה? אומר, הרופאים רוצים לכרות לו את הרגל ב"מ, באתי לבקש ממך אחי הגדול, באתי לבקש ממך סליחה! על מה סליחה? אומר מה אני אניד לך אחי,

יישוב ג' - בנייתה היוותה היבדלות מהרשעים

ע"ל בס"ד שיעקר חיוב בניית התיבה לא היה רק בשביל לפעול הצלה לנח ומשפחתו, אלא בעיקר להורות על חיוב ההיבדלות מהרשעים, ולכן נצטווה נח לבנות את התיבה, שהצדיקים ינסו בה. ועוד שעצם בנייתה, היוותה אות היבדלות מהרשעים, וזה היה סוד ההצלה של נח ובני משפחתו, שכל מי ששייך עצמו לתיבה, כבר מתחילת בנייתה, עשה מעשה הבדלה מרשעי הדור, ובכח זה ניצל. ומצינו גם ששם בנו סייעו לבנות את התיבה, כמ"ש רש"י בסוכה (נ: ד"ט וכן נזק).

יישוב ד' - שיהיה ראוי להינצל בשכר מצות בנייתה

ע"ל בס"ד שכדי שיהיה מצוה לנח בבניית התיבה, כי ע"י שהשי"ת ציווה לבנותה, כל רגע ורגע שבנאה קיים מצות עשה, וגם קיים מצות עשה של הצלת נפשות, כמבואר בשו"ע (מו"מ מ"ז ס"ט), וז"ל: וכן כל מכושר שיש בו סכנת נפשות, מצות עשה להסירו ולהישמר ממנו ולהיזהר בדבר יפה, שנא' (צדקס ד.) "השמר לך ושמור נפשך", ואם לא הסיר והניח המכשולות המביאים לידי סכנה ביטל מצות עשה ועבר על "לא תשים דמים" (צדקס ד, ט). ולכן כיון שהקב"ה הודיעו לנח שהולך להביא מבול על העולם, ויכול להינצל ע"י בניית התיבה, א"כ כל פעולה בבנייתה היתה מצות עשה, ומכח מצוה זו ניצל. לא מבעיא למ"ד שנה נדרש לגנאי שהיה צדיק רק בדורותיו, ודאי שהיה צריך בבנייתה כדי להרבות לו מצוות ושכר להצילו, אלא אפי' למ"ד שנדרש לשבח שאפי' בדורו היה צדיק, מ"מ היה צריך ריבוי זכויות, הן מטעם שמידת הדין לא מבחנת בין צדיק לרשע, והן מטעם שהיה עליו תביעה שלא הוכיח לבני דורו ולא התפלל עליהם.

יישוב ה' - נח לא התפלל על הצלתו ומשפחתו

ע"ל בס"ד תירוץ נפלא ונכון, דהנה יש לתמוה שבסליחות מוזכרים דעני לאברהם בהר המוריה ענינו, ומוזכרים דעני ליצחק ע"ג מדבחה, דעני ליעקב וליוסף, למשה ולאהרן וכן הלאה, ומדוע לא מוזכרים דעני לנח מימי המבול, אלא נראה דאין מוזכרים נח כיון שכלל לא התפלל ולא ביקש להינצל מהמבול, וכדאיתא בחז"ל והובא ברש"י עה"פ רש"י "מפני מי המבול", אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים, ולכן לא בלבד שלא התפלל על בני דורו שיחזרו בתשובה, גם לא התפלל לעצור ולבטל המבול ולהינצל ממנו, וכיון שלא התפלל היה צריך לטרוח הרבה להצלת עצמו, אבל אם היה מתפלל, אה"נ לא היה צריך לטרוח הרבה, והיה הקב"ה שומע תפילתו ומצונו בנקל, וגם לא היה צריך לטרוח הרבה עם הבמות והבעלי חיים.

ויסוד הדבר מבואר בעירובין (נד.), רבא אמר, "תאות ליבו נתתה לו וארשת שפתיו כל מנעת סלה", אימתי תאות לבו נתתה לו, בזמן שארשת שפתיו כל מנעת סלה, זכה תאות לבו נתתה לו, לא זכה וארשת שפתיו כל מנעת סלה. ומבואר שכדי שאדם יקבל אפי' מה שמגיע לו צריך שיתפלל, ובלי תפילה לא יקבלנו, ואם הוא בעל זכות גדולה יועיל לו תאות הלב, והיינו שמתחנן להקב"ה בליבו. אבל אם בשפתיו ובליבו רחוק ממנו, ואינו מבקש ולא משתוקק, לא ישיג מבוקשו וצורכו. וזה הטעם שהוצרך נח לטרוח הרבה בשביל להינצל ע"י בניית התיבה.

וכן מצינו שלא ירדו גשמים לעולם, עד שנברא אדם הראשון ביום השישי והתפלל עליהם, אע"פ שכבר ביום שלישי נבראו הצמחים, וכך איתא בחולין (פ.), רב אסי הקשה כתיב, "ותוצא הארץ דשא" ביום שלישי, וכתיב "וכל שיה השדה טרם יהיה בארץ" בערב שבת, אלא מלמד שיצאו דשאים ועמדו על פתח קרקע, עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים, וירדו גשמים וצמחו, ללמדך שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים. רב נחמן בר פפא היתה לו גינה, הטיל בה זרעונים ולא צמח, התפלל וירדו גשמים וצמח, אמר היינו דאמר רב אסי.

יישוב ו' - הצלתו היתה כצדקתו בדרך הטבע

בספר באר מים חיים מתרץ, שהצלת נח היתה בדרך הטבע, מושם שאע"פ שהיה צדיק תמים בדורותיו, אבל כל צדקו היה בדרך טבע העולם, עושה מצוה כפי כח גופו ומתרחק הרבה מן החטא, אבל לא למעלה מהטבע לשבר כל כוחו ותאוותו, ולמסור נפשו על קדושת בוראו כמו אברהם, ועל כן אמר עליו הכתוב "את האלהים התהלך נח", כלומר רק בטבע העולם בחינת אלוקים כאמור, כי הוא היה צדיק לפי ערך דורו והם היו רשעים והלכו בפתח מטבע העולם, והוא היה עובד ה' בכל כוחו בטבע, וזה ודאי אשר אילו היה בדור אחר היה עובד ה' בצדקו למעלה למעלה, כי כל הצדיקים שעברו מראש הבריאה כולם היו צדיקים לפי ערך דורם, כאמורם ז"ל (נצטוט נב.), אמר הקב"ה למשה כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, ולהיפך אמרו (פסאדנין ג.), נתנה עליהם בת קול מן השמים יש כאן אחד שראוי שתשרה עליו שכינה כמשה רבינו, אלא שאין דורו זכאי לכך, הרי שגדולתו בצדקתו הוא לפי ערך דורו.

אתה זוכר אותו הבוקר, העלמנו לך את הנעלים שלא תלך לשיבה, חיכנו שתבוא לחנות, היינו עובדים קשה, אבל הבנו מה זה המושג להמית עצמו באהלה של תורה. העלמנו לך את הנעלים, ואתה, מה עשית? לא אמרת יש לי פטור, אין לי נעלים, לא אלך לשיבה, מה הוא עשה? מיד גרב שלוש ארבע זוגות גרביים, אי על השני, ורץ ככה לשיבה ברחובות קריה! זה לא כמו היום שכל הדרכים, הכל זפת או אבנים, אלא אתם זוכרים, עד לפני עשרים שלושים שנה איך היו הרחובות, הכל היה חצץ ואבנים, אי למעלה ושבע למטה, אז תתראו לעצמכם מה היה לפני שבעים שמונים שנה, רבותי! זה היה גדולתו של מרן. לא עמד שום דבר בפניו כנגד אהבת התורה שבערה בו, שום מחסום, את הכל הוא פרץ, היה לו רצון עז ואין דבר העומד בפני הרצון, הוא אמר אני ילמד גם אם אין נעלים, אני ילך לבהמ"ד, אני ילך לשיבה, פלא פלאות רבותי! איזה מסירות נפש, הלך ככה ללמוד, אח שלו בא אומר לו, אחי, ככה הוא אומר, הוא תולה את הדבר בזה, בוכה ומבקש סליחה. כידוע שמרן הרב עובדיה, היה אב רחום וחנון, היה לו לב רך, לב כחמאה, והיה תמיד מוחל וסולח, לא היה יהודי שהוא לא מחל וסלח לו, גם זה ששרף את היביע אומר בכניסה של מנחת יהודה, גם לו הוא מחל, כשבא וביקש מחילה, מחל לו, למרות שאז נפל למשכב מזה, והיה לו צער גדול, אב רחום וחנון, אמר לו אחי היקר, אני מוחל לך, ואני מברך אותך בעז"ה יהיה לך רפואה שלימה, ולא תצטרך לכתוב את הרגל, וכך היה.

יום אי נכנסו אצלו איזה עני, אדם אי עובר אורח, מבוגר, אמר לו באתי לבקש ממך מחילה, על מה מחילה, מה קרה? אומר לו, כבוד הרב, לפני 40 שנה אתה היית יושב כל יום שישי בבהמ"ד, היית יושב לומד כל היום שישי, היו מביאים לרב יום בצחרים מנה קטנה של אוכל, שיהיה לו כח ללמוד, אותו היום אני הייתי רעב מאד, הייתי רואה איך מביאים לך את המנה, ועד שהיית שם לב למנה והיית אוכל, היית שקוע בלימוד, ואני מרוב שהייתי רעב לקחתי את המנה ואכלתי, גזלתי ממך את האוכל שלך, באתי לבקש ממך מחילה. אמר לו הרב, אני זוכר הייתי רעב מאד, כמעט יום שלם שלא נכנס מאכל לפי, ואפי' אני זוכר שהייתי אותו היום באמצע ללמוד מסכת עירובין, בדף פלוני, צער גדול היה לי, אבל מחול לך. אב רחום וחנון. היה מיד מוחל. יש גדולים למען ישמעו ויראהו, ולמען החינוך לא מוחלים מיד. זכורני שהיה בדור הקודם גדול אי, כאשר באו לבקש ממנו מחילה שני בחורי ישיבות שלא דיברו כראוי בכבודו, אמר להם תשבנו תלמדו את כל מסילת ישרים אחי"כ תבואו תיבחנו אצלי, ואחי"כ אמחל לכם. אבל מרן לא היה כך, היה אב רחום וחנון, למרות שהיה תקיף, היה יודע להיות תקיף ולעמוד על שלו, אבל הכל היה אצלו לכבוד שמים, ועל כבודו האישי שלו פלא פלאות – ענוה גדולה, היה נכנס לעצרת עומדים לפני אלפים ורבבות, מקבלים את פניו, והוא היה ממלמל בפיו, מה היה ממלמל? אי התלמידים החליט שהוא שם אוזנו כאפרכסת, ושמע איך הוא ממלמל כל מיני פסוקים, "ואנכי עפר ואפר", "אל תביאני רגל גאוה", והיה חוזר על זה עשרות פעמים.

התחדש לי בס"ד אתמול, חשבתי על ענותנותו של הרב, שעות ע"ג שעות אפשר לדבר על הענוה שלו, כשהתחלתי להתבונן על הענוה שהייתה למרן זצ"ל, מי שהכיר אותו מקרוב יודע כמה ענוה גדולה היתה לו, עם כל גדולתו שהיו ראשי ממשלות ונשיאים משחרים לפתחו, הקים והפיל ממשלות בישראל, מלכים ורוזנים קמו וחילו פניו, ביקשו את ברכתו, בכל העולם כולו כיבדוהו, וכולם היו יראים ומצפים למוצא פיו, עם כל זה גודל הענוה שלו היתה עצומה מאד, התבוננתי בזה אתמול, התיישב לי פסוק מוקשה מאד בתורה: כתוב בתורה על משה רבינו שהיה עניו מכל האדם, פלא פלאות, תמוה מאד מה הנפק"מ שמשנה היה עניו מכל האדם. תגיד משה רבינו עניו בתכלית הענוה, מה זה תחרות? מה זה משנה שהוא עניו מכל האדם? ואם יש עוד חכם אי או צדיק אחד שהוא עניו בתכלית הענוה, וכי זה ימעט מדרגתו של מ"ר? אם יש שני גדולי ישראל ששניהם הגיעו לשיא הפסגה, כשיעלו לשמיים יתנו להם שכר פחות כי הם שניים, ולא אחד! ודאי ששניהם יקבלו שכר שלם! אז אי"כ מה נפק"מ שמשנה רבינו עניו מכל אדם? הבאתי את השאלה הזו באשכול יוסף עה"ת, וכתבתי שם שלושה תירוצים.

אבל עתה, שהתבוננתי בענותנותו של הרב, חשבתי ליישב בס"ד, מה הכוונה משה עניו מכל אדם? מ"ר היה גדול מכולם לא רק שהיה עניו, עומק הדבר שכתוב פה, זה למרות שמשנה היה גדול מכל האדם, בגדלות התורה שלו, בידיעת התורה, בעמלה של תורה, ביגיעת התורה, בכל זאת הוא עניו מכל אדם. ז"א אם אני אגיד לך תשמע, משה היה עניו בתכלית הענוה יכול להיות הייתי אומר בסדר, יש עכשיו אדם פשוט והוא עניו, עם כל הכבוד זה לא מראה כ"כ על גדלות, במה הוא יתגאה? איך אחד בא למרן ר' חיים קנייבסקי זצ"ל אמר לו כבוד הרב קניתי רכב חדש במאתיים אלף ₪ ואני חושש מעין הרע, אז הרב אמר לו את הש"ס סיימת: אמר לו לא, אמר לו אז על מה עין הרע? זה אומר אם יש לך אדם שהוא הגיע לדרגה שהוא גדול מכל אדם לא רק בענוה, אלא במציאות בגדלות, במלכות, ובממשלה, ובתורה שלו, ובכל זאת הוא עניו מכל אדם, זאת ההשוואה, זאת הגדלות.

וכזה היה מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל, עם כל ההשגות שלו בתורה ועם כל ידיעת התורה שלו, שכידוע היתה לו ידיעת גדולה בכל ממנני התורה, אפילו חכמים שכביכול היו מתנגדים לו בפרהסיא – מאחורי הקלעים היו שולחים לו שאלות, למה? ידעו שהוא האורים ותומים של הדור, בכל העניינים, אם זה בעניינים הכי קשים – ענייני ממזרים ועגונות וגם בעניינים הקלים. "כל הדבר הקשה יביאוך אל משה", ובכל זאת להתנהג בענוה. אתה יושב בבוקר וכותב מערכה להתיר עגונה, תשובה עם אלפי מראי מקומות, עם עיון רב וזך, ואתה פתאום בצהריים או בערב יושב ומקבל קהל, מה מי אלה? מת"ת ילד חלא"קה, מקבל אותו ונותן לו סוכריה, ומדבר איתו, היה יורד לרמה של הנערים, מדבר איתם בשפתם בלי התנשאות, פלא פלאים, מקבל בחורים צעירים, מכבד אותם, מרומם אותם, מפאר אותם, מייקר אותם, זאת היתה הענוה של הרב, ומעולם לא השיב למחרפיו דבר, וזה אי הדברים הגדולים של הרב, כמה שאנחנו אומרים כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כחש אינו ת"ח, זה הוא השתמש רק לכבוד שמיים, מעולם לא על כבודו האישי, ואפי' לא על כבודו תורתו.

מרן הרב משה שטרנבוך שליט"א, אומר דבר נפלא ביותר, מה הפשט כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כחש אינו ת"ח? כמדומני הביא זאת בשם הגר"י, שתי"ח שלא יודע לעמוד בתקיפות על דעתו, ולא לשנותה, אם אינו חזק ואיתן בדעתו, אז אינו ת"ח. כל ת"ח שאינו קשה כברזל בעניין שלא משנה את דעתו, אבל לעניין האישי שלו היה מוחל וסולח, מוותר, כבוד שמיים זה מה שתמיד עמד לנגד עיניו. אף פעם לא עמד לנגד עיניו הכבוד האישי שלו, כיוון החשיבה של מרן זה מה שתמיד היה, יש דבר נפלא ביותר שהרב מביא בספר מאור ישראל דרשות, כולנו מכירים את דברי חז"ל "ודוד מכרכר בכל עוז", והנה דוד המלך כאשר הביאו את ארון הברית מגיע מבית עמינדב, דוד המלך מכרכר בכל עוז ומקפץ לכבוד הס"ת שנתון בארון, וביזה את עצמו. כאשר הגיע לבית, אומרת לו אשתו מיכל בת שאול, איך אתה התנהגת כאחד הריקים, כמו העבדים, הבגדים שלך עלו והבשר שלך נגלה, ככה אתה מקפץ ומרומם?! מיכל בת שאול הוכיחה את דוד המלך, איפה כבוד התורה שלך?! איפה כבוד מלכות?! עונה לה דוד: אדרבא, כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, וכן להפך, אם הייתי יכול הייתי מזלזל בעצמי יותר. והנה חז"ל אומרים שבגלל זה מיכל נענשה ולא היה לה בן (סנהדרין כא. מדרש רבה פ' במדבר). וכי מיכל בת שאול, בת גדול הדור, אשת דוד המלך, לא היתה יודעת מה זה כבוד התורה, ודאי היתה יודעת כמה חשיבות יש לשמוח בשמחתה של תורה, ומה זה כבוד שמיים, אי"כ במה היא ודוד המלך חלקו? מביא הרב בספרו מאור ישראל דרשות, בשם הגאון הראש"ל בן ציון עוזיאל, פירוש נפלא ביותר, יש מחלוקת מפורסמת בין הרמב"ם לבין הרא"ש בדין זקן ואינה לפי כבודו, ידוע מה שהגמ"ב בב"מ (ל) אומרת, שאם אדם חשוב מצא מציאה ברה"ר וזה אינה לפי כבודו אינו חייב להרים, הרא"ש סובר שהחכם אינו רשאי להחמיר ולהחזיר, והרמב"ם סובר שיש כאן רק דין פטור, אבל אם רוצה להשיב ה"ז רשאי. תשמעו מה אומר הרב, תמיד זה היה כיוון החשיבה שלו, אומר הרב דבר נפלא, הרמב"ם והרא"ש חולקים על כבוד ת"ח, אם יכול למחול על כבודו או לא, אבל כשמדובר על כבוד שמיים פה לא שייך זקן ואינה לפי כבודו, פה גם הרא"ש מודה שאתה ת"ח, אתה גדול הדור, אתה דוד המלך, ראוי

מכתב הגאון המפורסם
מוה"ר אליקים דבורקס שליט"א
מח"ס רבים בהלכה ומנהג
מרבץ תורה ומו"ץ שארית ישראל
גבעת זאב החדשה

יום ב' כ"ג תשרי תשפ"ד

לכבוד מערכת עלון התורני הנכבד "אשכול יוסף"
 מהגאון רבי יוסף חי סימן טוב שליט"א

ראיתי בשכונתנו את העלון הנפלא "אשכול יוסף", אשר מכיל דברי תורה נפלאים לא רק בשטח האגדה אלא בדברי הלכה ומנהגים נהיגתי לראות את המאמרים על חג הסוכות.

ברכתי אליכם "הילכם לאורייתא"!

וברצוני להוסיף גרגיר חיזוק, עת צרה היא ליעקב וממנה יושע, היינו דמתוך הצרה תגיע הישועה שלנו, כמאמר הכתוב "ופרעה הקריב", אומרים רז"ל בשמות רבה בשלח, הקריב את ישראל לאביהם שבשמים, שמתוך הצרה צועקים לבורא עולם, ונושעים בעז"ה. כך כולנו צריכים להתחזק בלימוד תורה"ק דהתורה מגאון ומצלא ובעז"ה נושע תשועת עולמים.

בכבוד רב

אליקים דבורקס

האותות והמופתים בברכות שהיו עושים פרי פירות, העמל ויגיעת התורה שלו שהיה לשם דבר, עד זקנותו, עד יומו האחרון, בימים האחרונים שהיה יושב ומתייסר, והיה גבו כואב, בשבוע האחרון, שבועיים אחרונים שהיה עובר גם דיאליזה עם כל הייסורים שלו, היה יושב בביתו, הביאו לו סאע עם מלא כריות והניחו על השולחן כריות, ועל זה הניח את הגמרא והיה יושב ולומד, עד שכנס לחדר ניתוח בפעם האחרונה, שמעתי מבנו הגאון ר' דוד יוסף שליט"א שהעיד, שהיה איתו בחדר לבד, בפעם האחרונה לפני שהרדימו אותו, ואז הוא אומר אם אני לא יכול לכתוב, אם אני לא יכול ללמוד, למה לי חיים, למה לי חיים, כל כולו היה בתורה, בהרבצת התורה. יזכנו השי"ת ללכת בדרכו הקדושה, לשאוב מדרכו הקדושה.

נחתום בדבר נפלא מר' יהונתן אייבשיץ בספרו יערות דבש, הזכרנו הרבה פעמים את הגמרא במסכת כתובות דף ק"ד, שבשעה שרבי נפטר אמרו כל מי שיאמר נח נפשיה דרבי ידקר בחרב, אמרתי בזה כמה פרושים, אומר לכם היום פשט חדש שאומר ר' יהונתן אייבשיץ, כל מי שיאמר נח נפשיה דרבי ידקר בחרב, פירוש, תדע לך, החכם אפילו שהוא עולה בסערה המשימה, אבל הנפש שלו נאשרת פה, היא לא עולה לגמרי, היא מתקשרת לבני דורו, היא עדיין קשורה, היא קשורה בנפש תלמידיו, במי ששומע למוצא פיו, אומר זה מה שאמרו כל מי שיאמר נח נפשי דרבי, שרבי נפטר והנשמה שלו עלתה לגמרי למרומים, ידקר בחרב, כי אפילו שרבי נפטר הנשמה שלו עדיין בדרגה מסוימת סוככת בכנפיה על בני דורו, כך יש לומר על מרן זצ"ל.

יה"ר שבזכות שמתחזקים בדרכו, נזכה בקרוב לביאת המשיח, לחזות בזיו פניו יחד עם כל חכמי ישראל, במהרה בימינו, אמן.

שימחל על כבודו ורשאי למחול על כבודו לכבוד שמים, כאן אין מחלוקת, מה נחלקו דוד ומיכל, על דין מלך שמחל האם כבודו מחול או לא, ואפשר להסביר עוד אופנים אחרים במה נחלקו, ועכ"פ אומר הרב, כבוד שמים לכו"ע רשאי התי"ח למחול, וכך תמיד כבוד שמים עמד לנגד עיניו, זה מה שעניין אותו, הרבצת תורה, זיכוי הרבים, כל העניין הזה שהוא הקים את תנועת ש"ס, בכלל דבר פלא פלאים, אתה בגדולתך, מרום מעלתך, יש לך כבוד, כולם מכבדים אותך, אתה מקובל על כל עמי", מה אתה צריך להתעסק עם כזה דבר, זה רק גרום שחלק יאהבו אותך פחות או ידברו או ילעיזו, והיו תקופות קשות, לא פשוטות, אבל דוד המלך מתעסק בדם שפיר ובדם שליה, אנחנו רואים הרבה מחכמי ישראל מתביישים להתעסק עם זה, לא מוכנים לעמוד בחזית, גם כשהרב הקים עולה של תורה, והיה עורך לעצרת אחרי עצרת ומסר נפשו בשביל זה, הרבה חכמים השאירו אותו בודד במערכה, היו שנים שהוא היה כמעט לבד, היו עצרות שהוא היה כמעט הרב היחיד, הרב עומד ואולי עוד רב אחד או שניים, כולם במכתבים, אם היום מאוחדים כולם, כמעט כל הרבנים הספרדים יחד, היום לא יכולים להגיע לכח של הרב למה שהוא עשה לבד, אני זוכר שפעם א' היה עצרת כעשור שנים לפני פטירתו באולמי חפצדי ע"י שרי ישראל, היה עצרת של ש"ס, הרב הגיע, נפתחה מערכת הבחירות, היה כנס, עשו שורה במזרח של איזה חמישים שישים מקומות, שלושים מצד ימין שלושים מצד שמאל והרב באמצע, הרב מגיע ומדבר, הייתי בדיוק בדרך לשיבה ופתאום ראינו שהרב נכנס, נכנסנו אחריו, ראינו שולחן ערוך, שלושים מצד ימין שלושים מצד שמאל הרב באמצע, ראיתי את הרב עומד ודורש, באותה שעה נצבט לי הלב, כמה כאב לי, שלושים פוליטיקאים מצד ימין ושלושים עסקנים מצד שמאל, הרב עומד לבד, זה הכבוד של גדול הדור, איך העידו עליו, היה מתעסק בשביל הדברים האלה, אולי חמש דקות ביום, כל כולו שקוע בתורה, את הנכדים שלו הוא לא הכיר, את מספרי הטלפון של הבנים שלו הוא לא ידע, ידע רק תורה, רק יראת ה', בחכמתו וגדולתו בחמש דקות היה סוגר את כל העניינים, חמש עשר דקות הכל היה נחתך, כל היום תורה, היה אוכל תורה, היה ישן תורה, הכל, זה היה כבודו של הרב!! את הכל עשה למען כבוד שמיים, זה הענוהו של הרב, זה משה העניו מכל אדם, זה הגדלות של הרב, הענוה שלו. אמרנו, איך שהיה מקבל כל א', כותב הסכמות לנערים, אתה ברום מעלתך, בגיל תשעים, מרבץ תורה לכל הדור, אולי זה לא למעלתך, לכתוב הסכמה לנערים וילדים. אני זוכר, הייתי אצל הרב כמה פעמים, היו מביאים לו, מסדרים לו על השולחן עשרים הסכמות שהכינו, הלשכה היתה מכינה, והיו משאירים רק את המקום לחתום, והיה חותם א' אחרי השני, תעשו איזה חותמת של החתימה וזהו, כמו היום בהרבה מוסדות יש חותמת מוכנה ועומדת, לא ולא, הרב אמר אני בעצמי אחתום, שלא ירגישו שזה חותמת, שלא ירגישו שזה מזויף מתוכו לרומם את התורה, אם זה יעודד אותם הכל שווה לי, כל היה אומר. יש לך ענוה יותר גדולה מזו, העידוד הזה, הגדלות הזו, אמרנו התעסק בדם שפיר, היו אנשים כותבים ספר בשביל להכנס לרב, בשנים האחרונות היה קשה להכנס לרב, היו מכניסים רק לענייני פקו"נ, כל רגע של הרב חשוב, וכן אני יודע מקרוב לעניינים של פקו"נ היו מכניסים, אבל מי שמחבר ספר היה נכנס, היו אנשים שרצו להכנס לרב ולא ניתן להם הרשות, אז חיברו ספר בשביל להכנס, להביא לרב את הספר, בשביל זה ישבו ימים ולילות, והרב ידע את זה, אבל אם זה גורם שבשביל זה המחברים ישבו ילמודו, ילבו ליבונה של תורה, זה שווה את זה. ולא סתם זכה שיתפשטו הוראותיו, דיברנו איך היה בורח מהכבוד, וכמה התקיים בו כל הבורח מהכבוד, הכבוד רודף אחריו, לא רק בחלוויה זכה שמהרגע להרגע הגיעו מיליון איש, ולא היה ולא יהיה כזה דבר, זה רק משום שכל הבורח מהכבוד הכבוד רודף אחריו. אבל רבותי, הענוה, היראת שמים, יגיעת התורה, העמל התורה מחמת ענותנותו, למה נפסקה הלכה כבית הלל, מפני שנוחין וענותנים הם, היה רגיל להביא את דברי מרן החיד"א שמקשה וכי מפני שענותנים הלכה כמותם, וכי יש משוא פנים בהלכה? אלא היו זוכים לכוון לאמת, היו מקדימים דברי בית שמאי לבית הלל, מה הכוונה? היו שומעים את הצד השני, וככה היו מגיעים לליבונה של הלכה, היו זוכים לסייעתא דשמיא. אז אמר מרן הרב שטיינמן זצ"ל שכך מקובלנו, איני יודע מה המקור לזה, שאדם שהיו שש מאות אלף בחלוויותו, זה סימן שנתקבלה תורתו בשמים, ועל אחת כמה וכמה שהיה יותר.

לא סתם זכה בכח עמל ויגיעת התורה שמה שהיה מברך היה מתקיים, פעם אחת ביקשתי מהרב ברכה על נערה א' מסכנה שהשיער שלה היה נושר, הלכו לכל הרופאים, שום דבר לא עזר, עד שאמרו לי, אנא ממך תלך לרב תבקש ברכה, הרב בירך מעומק הלב, היו לפעמים אומרים לו שיגזור על כל מיני חולים שיבראו, כאשר הבן שלו הרב יעקב ע"ה היה חולה, אמרו לו כבוד הרב יגזור, ובענותנותו אמר, מי אני שיגזור, אמרו לו למה, תגיד שאתה גוזר בזכות התורה שלך, בזכות זיכוי הרבים, אמר שוב ושוב מי אני שאגזור, אבל אני יכול לברך, אני יברך אני יתפלל, וכך היה, הרב בירך את אותה נערה, ומאז השיער שלה הפסיק לנושר, אבל זה לא

"עץ זיתים למוזיקאים בה ותומכיה מאושר"

יו"ל לזכות ידידנו האזוים היקרים והזעמיים
 אודהבי התורה פטרוני העלון "אשכול יוסף"
 בור **ז'יעון ז'יסים** הי"ו ובור **אהרן ז'יסים** הי"ו
 אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד,
 בבריאות איתנא ונהורא מעליא שובע עמוזות וכט"ס.
 בכלל הברכות יבורך ידידנו היקר **של'ובי ז'יסים** הי"ו
 מוקדש ומוצלח **לע"ז הזריהם היקרים:**
סאלם אליה בן מסעדה **ז'ל, ז'ריה** בת זריה **ע"ה**
לע"ז ז'יסים בן זריה **ז'ל, ולע"ז ז'יסים מולכם** בן **סלימה ז'ל**
 ולע"ז **מיכאל** בן **ז'ריה ז'ל, ת. ז'ל, ז'ל, ז'ל.**

"וקול התור נשמע בארצנו"

להאזנה לשיעורי
מוה"ר יוסף ז'י סימן טוב שליט"א
 מוזה"ס "כרם יוסף" ו"אשכול יוסף" ע"ה"ת
073-371-8053
שמעו ותזו נפשיכם
 להאזנה לשיעור שבגיליון ז'יז והקשי: 256
 לצ'ינתוק והאזנה בשידור ז'י: ז'יז והקשי #
 את השיעורים יתן להורי ב"קול הלשון"